

crec inapel·lable. Però no s'ha proposat altra conjectura seriosa ³

La guia que ens poden donar les mencions més antigues és que tanmateix hi degué haver una dental final; però -D (no pas -T), car hi ha *d* repetit tres cops en la més antiga; després *Jussé* sense -t ni -d el 1212; després *Josset* en les dues de 1067, amb ensordiment de -d final, pron. normalment *t* en cat. (Cf. *ret* REDDIT, FRIG'DU); en fi *Jusseau* des de llavors, on la *y* és el representant normal en fon. cat. de la -D' darrere vocal: cf. *veu*, que anoto a Jusseau com pres. del verb, VIDE; de GRADUS ve la veïna vila de *Graus*:⁴ el triple resultat *d/t*/zero —cf. *fe*, *mercè*— postula inequívocament una base -D. Justament la grafia en -*edb* del doc. més antic es la que s'usava de vegades per notar la *ð* fricativa (en camí de *y*) a diferència de la *d* oclusiva, provinent de -T'.

Així anem cap a una base -SED, amb una seguretat gran, quasi infal·lible, en l'aspecte fonètic. Per més que en els altres seguim a les palpentes.

Què podria ser això? pre-romà? Versemblant en principi, però vague, inconcretable. Quelcom de romànic arcaic? Perquè sembla un cpt. del ll. SEDES 'seti, assentament'. Però llavors el 1er membre resta també ben obscur.

Assajo una hipòtesi, inspirada en l'efecte que produeix el lloc de St. Julià: d'algun assentament de temps pagans, religiós, com escau a tan monumental posició. El prov. *Fanjaus* ve de FANUM JOVIS 'temple de Júpiter'; a la veïna Vall d'Aran una FONTE DE JOVE ha donat el *Goelh det Joeu*, d'on s'escola el més gran afl. de la Garona; a ponent de Tarraco s'alça el COLLIS DE JOVE, que donà la *Mola de Colldejou*. Imagino, doncs, que ací, en lloc de FANUM, hi pogué haver el seu antic equivalent en la llengua sacral romana: és a dir el ll. AEDES: IOVIS AEDES, d'on *Jouseu* > *Jusseau*.

Totes les dades s'hi poden posar d'acord, fins aquella grafia hapax de l'any 897; com a document únic fóra ben raonable admetre que hi hagué el corrent error de còpia *n* per *u*, i llegir *Jousedb*, *Joused*, amb la *v* vocalitzada en *y*, mentre que les posteriors simplifiquen -OV'S- en -os-, o bé *ous* en *us*.

En efecte AEDES era el gran mot dels sacerdots romans en lloc de *templum* o del més modest *fanum*. Si se'ns objectés la repetida -ss- doble de les mencions antigues, encara podríem admetre que quan el mot *aedes* s'antiquà, els posteriors hi substituïren el parònim SEDES, de sentit ben poc diferent, i mot també afavorit en l'ús religiós.

Car l'església aprofità en tants llocs els centres de la devoció pagana, donant-los cristiana benedicció, i suplantant-hi el nom d'un sant que s'assemblés al de la divinitat tombada de l'altar: de l'aquità SEMBETENNE en féu *Sant Beat* de Comenge (V. l'article *Beado*, supra vol. II, 385). Doncs ací IOVIS fou destronat per *Julianus*, *Sant Julià*.⁵ I malgrat la petitior relativa del

poble de Jusseau, ja hem vist que el 1279 hi havia un important *portionarius*: gran afluència econòmica que indica forta devoció popular. En altres articles hem trobat proves de tals supervivències de paganisme cristianitzat: *Ivorra*, *Pinsent*, *La Jana* etc.

¹ En l'enq. meva de Jusseau, vaig anotar-hi *tiθōn* 'tió', *leθina* 'alzina', *kruθiθēra* 'Creu de la serra', *θajdi* 'Saidí', *Kanθe* 'Cancer', llogaret veí, *kaθarīθo* 'callís', *θenōl*. La major part dels altres pobles on vaig anotar la pron. *čusēu* són també a la zona de distinció (llevat Lasquarri i Alfarràs) i a tots ells el pronunciaren amb -s- (enlloc θ).— ² Segons Griera, *La Fron. C.-Ar.*, que per cert sembla haver pres un mal inf.. abaturrat; car el meu digué *prádo* i *gúdo*.— ³ Acudint extravagant el de AlcM: seria el mateix que l'oc. *juzeu* 'jueu' «perquè està tan prop de la frontera llenguadociana»: vol dir la del gascó (100 k lluny). En gascó la -D- resta -d- no pas -z-.— ⁴ El tractament *y* de la -D- o -CE propi del català, s'estén fins a l'extrem Est de l'aragonès: *pey* PEDEM, *dey* DECEM, a la Vall de Gistau, NIDUM hi dóna *niu* o bé el derivat *niedo*.— ⁵ Al peu de St. Julià de Jusseau vaig registrar la *Cova de Santiberí*, damunt *La Maclau*. A l'article *Maclet* s'explica aquests noms per un àr. *mahlad* 'lloc reservat'. Consagrat a un *Sant Tiberi*. Es pot imaginar que fos un sant suposat: dessota el Jovis Augustus, potser recordant com l'emperador *Tiberi* succeí a l'emperador *Julius Cesar Augustus*?

Justani, V. vol. I, p. 174

JUSTREITO

Partida del terme de Jou (Pallars Sobirà). NL que Joan Lluís Pallarès comunicà a JCoromines. Sembla 'tirat cap avall' <*treito jus* <TRACTUM DEORSUM al·ludint a un vessant o una heretat que es perllonga pendent avall. No hi ha fonament per admetre una locució llatina *trahere jus* 'derivar drets': la semblança amb *trahere crimen* 'acusació' (Livi), *trahere munia* 'atribuir funcions' (Tàcit) és massa vague). Però TRAHERE aquí és 'estirar'. J.F.C.

Jut, *Mont-*, V. *Juic* (*Mont-*) *Juvara*, V. *Jovara*

JUVEIDÍ

Partida del terme de Senija (Marina Val.) (XXXV, 107.3). Sembla un adjectiu nisba en -í, derivat d'un NP de l'arrel *ğwd* 'ser excel·lent', del qual *ğuwäid* en seria un diminutiu, cf. *ğüd Allah*, *ğudā*, a Aràbia, *ğuwēd* allí i a Algèria (Hess 17. GGAlg., 1346), *ğuwādi* a Algèria (134). J.F.C.

Juvello, *Juverri*, V. *Jou* *Juyes*, V. *Juic* / *Jueu*